

ВИСНОВОК

про наукову новизну теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Онопченко І. В. «Ранні дисфункційні схеми як чинник трудоголізму вчителів»,
що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 «Соціально-поведінкові науки» за спеціальністю 053
«Психологія»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт. Сучасний світ швидко змінюється, й водночас зростають вимоги до якості роботи вчителя, що вимагає від педагогів присвячувати більше часу та докладати дедалі більше зусиль, аби відповідати високим запитам своєї професії. Проблема трудоголізму в контексті професійної діяльності вчителів особливо гостро постає в період реформування середньої освіти, й переходу на дистанційну роботу, зокрема на форму змішаного навчання. Від вчителів вимагається не лише педагогічна майстерність та компетентність у дисциплінах, які вони викладають, але й високий рівень психологічних знань та навичок задля підтримання високого рівня праці. Трудоголізм – це поведінкова залежність, яка негативно впливає на інші сфери життя особистості і потребує комплексного вивчення. Водночас відсутнім є належний діагностичний інструментарій, а також недостатнім є вивчення цього феномену як різновиду адиктивної поведінки вчителів у вітчизняній психології. Таким чином, важливість вивчення трудоголізму для забезпечення високої якості життя вчителів в умовах реформування сучасної шкільної освіти, з одного боку, й відсутність комплексного дослідження трудоголізму, його природи та впливу на психологічне благополуччя вчителів, з іншого – зумовлює актуальність дослідження й вибір теми «Ранні дисфункційні схеми як чинник трудоголізму вчителів». Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми кафедри загальної і соціальної психології та соціології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Методологія і практика дослідження особистості» та є складником комплексної науково-дослідної теми

«Когнітивно-поведінкові і психолінгвістичні стратегії подолання психічної травматизації особистості» (державний реєстраційний номер 0115U002345). Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 10 від 28.08.20).

2. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизну. *Вперше* вивчено трудоголізм як адиктивну поведінку вчителів, пов'язану із ранніми дисфункційними схемами; визначено рівні прояву і модальності трудоголізму вчителів, а також зв'язок конкретних ранніх дисфункційних схем із когнітивною, емоційною й інструментальною модальностями трудоголізму; встановлено медіативний (опосередкований) зв'язок між ранніми дисфункційними схемами та трудоголізмом у вчителів; визначено прояв ранніх дисфункційних схем у вчителів із різними рівнями трудоголізму; визначено модеративний зв'язок між інтеракцією трудоголізму і ранніми дисфункційними схемами та психологічним благополуччям вчителів; встановлено психолінгвістичні маркери ранніх дисфункційних схем, пов'язаних із трудоголізмом та його різними модальностями; визначено природу низького і середнього рівнів трудоголізму як продуктивної поведінкової стратегії подолання негативного впливу ранніх дисфункційних схем на професійну діяльність вчителів та їх психологічне благополуччя, а трудоголізм високого рівня як адиктивну поведінку, що зумовлює когнітивні й емоційні деформації; *уточнено і розширено* уявлення про трудоголізм у контексті адиктивної поведінки особистості; розширено уявлення про трудоголізм у професійній діяльності вчителя та негативний вплив ранніх дисфункційних схем на поведінку особистості; *подальшого розвитку набули* психологічні уявлення про причини виникнення трудоголізму у вчителів, а також їхні професійні деформації та професійні кризи.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі наукові результати достовірні та достатньо обґрунтовані, що підтверджується наступними положеннями:

– результати дослідження впроваджено в навчальний процес Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (довідка № 05–16/120 від 11.06.2020), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 53–40/03 від 17.06.2020), Херсонського національного університету (довідка № 07–30/808 від 25.06.2020), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03–28/01/1339 від 16.06.2020), Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (довідка № 971/15.17–01 від 09.08.2019);

– у роботі представлено значну кількість рисунків (6), таблиць (33), які виконані на високому рівні на основі кількісного та якісного аналізу даних;

– представлено достатню кількість наукових публікацій (11), які відповідають темі дисертації, а також здійснено обговорення результатів дослідження на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях.

4. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи. У дисертаційній роботі І. В. Онопченко сформульовано та обґрунтовано низку положень висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну значущість для психології. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що його основні положення та висновки можуть використовуватись у дослідницькій роботі та освітній практиці, що сприятиме покращенню якості життя і психологічного благополуччя вчителів.

5. Використання результатів роботи. Отримані результати можуть використовуватись при викладанні дисциплін «Патопсихологія», «Клінічна психологія», «Когнітивно-поведінкова терапія», «Прикладна психолінгвістика», а також у роботі психологічних служб у школах.

6. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено державною мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загальновизнаною. Стиль викладення результатів досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий і зрозумілий.

7. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота І. В. Онопченко на тему «Ранні дисфункційні схеми як чинник трудового вигорання вчителів» є завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і практичне значення. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (179 найменування, з них 97 – іноземними мовами) та 2 додатків на 23 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 217 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 177 сторінках. Робота містить 6 рисунків та 33 таблиці. За своєю структурою, рівнем, змістом, обсягом, актуальністю дослідження, науковою новизною, значущістю отриманих результатів та оформленням дисертаційна робота Онопченко І.В. відповідає вимогам, які пред'являються до оформлення дисертацій із зазначеного напрямку досліджень. За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертацій Міністерством освіти і науки України.

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Онопченко І. В. «Ранні дисфункційні схеми як чинник трудового вигорання вчителів» відповідає паспорту спеціальності 053 «Психологія». Це забезпечується предметною областю дослідження та основними методами дослідження.

9. Зауваження та рекомендації. Дисертаційна робота містить декілька дискусійних положень і викликає певні зауваження:

1. У тексті дисертації зустрічаються твердження «трудоголізм як адиктивна поведінка», «трудоголізм як емоційний дистрес», «трудоголізм як професійна деформація» та ін. Варто було б надати порівняльну характеристику цих понять і вказати яким чином вони вписуються в структурно-функціональну модель трудового вигорання вчителів.

2. У роботі виявлено певну невідповідність у цитуваннях та списку літератури, низку граматичних та стилістичних неточностей.

3. У роботі зустрічаються орфографічні помилки та русизми.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне

ставлення до роботи, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

10. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії». Дисертаційна робота Онопченко Ірини Вікторівни «Ранні дисфункційні схеми як чинник трудоголізму вчителів» повністю відповідає вимогам пунктів 9–15 «Порядку проведення експерименту із присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р.

11. Кількість наукових публікацій, повноту опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Матеріали, отримано дисертантом у ході виконання досліджень, досить повно викладені у 11 наукових працях, з яких 6 статей у фахових наукових виданнях України, включених до переліку фахових у галузі психології, 1 – у виданні, що включене до наукометричної бази Scopus; 1 стаття у міжнародному періодичному виданні з психології та 3 тези у збірниках матеріалів наукових семінарів та конференцій. Основні положення дисертаційної роботи обговорені на 6 конференціях та наукових форумах. Внесок автора у публікації, написані у співавторстві, конкретизовано у переліку опублікованих за темою дисертації праць.

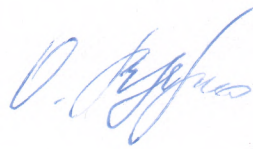
12. Результати перевірки роботи на академічний плагіат. Упродовж перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірка проводилась сертифікованою програмою Unicheck.

13. Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару №1 від 30.09.2020 р. За результатами засідання фахового семінару ухвалено затвердити позитивний висновок рецензентів щодо рекомендації до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційної роботи Онопченко Ірини Вікторівни

«Ранні дисфункційні схеми як чинник трудоголізму вчителів» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціально-поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

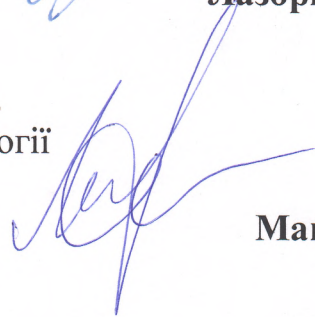
Дисертаційна робота **рекомендована до захисту** у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 «Психологія».

Доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри загальної
та соціальної психології
та соціології Східноєвропейського
національного університету
імені Лесі Українки

Лазорко О. В.

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної та клінічної психології
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Магдисюк Л. І.

